

Gratis OV 65-plussers

Evaluatie gebruikers

Projectnummer: 8228

In opdracht van: Dienst Infrastructuur Verkeer en Vervoer

drs. Manuel Chiou
Lonneke van Oirschot MSc

Oudezijds Voorburgwal 300
1012 GL Amsterdam
Telefoon 020 251 0306
m.chiou@os.amsterdam.nl

Postbus 658
1000 AR Amsterdam
Fax 020 251 0444
www.os.amsterdam.nl

Amsterdam, augustus 2009

Inhoud

Samenvatting	5
Inleiding	9
1 Analyse reisgegevens GVB	11
1.1 Helft maakte in eerste week gebruik van chipkaart	11
1.2 Gemiddeld 8.138 gebruikers gratis OV-chipkaart per dag	11
1.3 Gemiddeld 50 ritten per kaarthouder	12
1.4 155.000 ritten per week	13
1.5 Gebruik Aanvullend Openbaar Vervoer gelijk	15
2 Enquête 65-plussers	17
2.1 Te weinig gebruik van OV reden om niet mee te doen met actie	17
2.2 Driekwart gebruikte OV-chipkaart tijdens hele periode	17
2.3 OV tijdens actie frequenter gebruikt	18
2.4 Een vijfde ondernam extra activiteiten met gratis OV	20
2.5 Negen op de tien hadden voorafgaand nog geen OV-chipkaart	21
2.6 Acht op tien blijven chipkaart ook na actieperiode gebruiken	21
2.7 Positief over gratis actie, OV in Amsterdam en OV-chipkaart	22
Bijlage Vragenlijst	23

Samenvatting

Bij behandeling van de begroting van 2008 heeft de gemeenteraad besloten om alle Amsterdammers van 65 jaar en ouder een bepaalde periode gratis openbaar vervoer aan te bieden. In de maanden maart, april en mei van dit jaar is dit voornemen verwezenlijkt. In totaal zijn 87.000 oudere inwoners van Amsterdam aangeschreven om mee te doen met de actie. Van hen hebben 51.000 de gratis OV-chipkaart aangevraagd (59%).

Doelstelling actie

De actie met gratis openbaar vervoer is onderdeel van het amendement Mulder. In het projectplan was de doelstelling van de actie als volgt:

“Met het amendement Mulder wordt extra geïnvesteerd in het verbeteren van de bereikbaarheid en de luchtkwaliteit. Doel van het gratis openbaar vervoer voor ouderen is om 65-plussers meer gebruik te laten maken van het openbaar vervoer. Tevens wordt beoogd om 65-plussers meer deel te laten nemen aan maatschappelijke activiteiten, waardoor wordt tegengegaan dat ouderen in een sociaal isolement terecht komen.”

Gebruikte gegevens

Na afloop van de actie heeft O+S een evaluatie onderzoek uitgevoerd. Hierbij is enerzijds gebruik gemaakt van gegevens van het GVB en Aanvullend Openbaar Vervoer (AOV) en anderzijds heeft O+S een telefonische enquête uitgevoerd onder 65-plussers die al dan niet gebruik hebben gemaakt van de actie.

In totaal hebben 51.000 Amsterdammers van 65 jaar en ouder het gratis openbaar vervoer aangevraagd. Van hen waren er 46.000 nog niet in het bezit van een chipkaart en 5.000 hadden al wel een chipkaart. Zij hebben op hun kaart het ‘product gratis’ OV 65-plus geladen gekregen om zodoende gebruik te kunnen maken van de actie.

Uit de reisgegevens van het GVB blijkt dat ruim 41.000 de kaart ook op de juiste manier hebben gebruikt, door in- en/of uit te checken. Het is echter mogelijk dat het aantal 65-plussers dat daadwerkelijk gebruik heeft gemaakt van het gratis openbaar tijdens de actieperiode boven de 41.000 ligt. Het is denkbaar dat een aantal van het openbaar vervoer gebruik heeft gemaakt zonder in of uit te checken, zo stonden de poortjes van de metro tijdens de actieperiode nog open en kon men zonder in te checken de metro betreden.

Respons

In totaal zijn 1080 Amsterdammers van 65 jaar en ouder telefonisch benaderd om deel te nemen aan het onderzoek. Van hen hebben 496 mensen meegedaan. Dit komt overeen met een responspercentage van 46%. Van de mensen die gerepsondeerd hebben, hebben er 285 (57%) meegedaan aan de actie met gratis openbaar vervoer en 211 (43%) niet. De groepen zijn groot genoeg om betrouwbare uitspraken te doen.

Geen gebruik OV-chipkaart omdat men niet in staat is

De 65-plussers die geen gebruik hebben gemaakt van de actie met gratis openbaar vervoer, is gevraagd waarom ze hier geen gebruik van hebben gemaakt. Ruim een derde (34%) geeft aan dat ze niet meer in staat zijn om het openbaar vervoer te gebruiken en daarom de kaart niet hebben aangevraagd. Een zelfde deel (32%) maakt bijna nooit gebruik van het vervoer van het GVB en gaf aan dat nu ook niet te zullen doen. Twaalf procent zegt het aanbod te hebben gemist.

Kaart snel in gebruik genomen en tijdens groot deel van de periode gebruikt

In de eerste week van de gratis reisperiode heeft ruim de helft van de 65-plussers die de gratis OV-chipkaart had aangevraagd de kaart voor de eerste maal gebruikt. Na drie weken was dit percentage gestegen tot 75%. Uit de enquête gegevens blijkt verder dat een grote groep (73%) de gratis OV-chipkaart tijdens de gehele periode heeft gebruikt.

50 ritten per kaarthouder in actieperiode

Met de OV-chipkaart dient men aan het begin van de reis in te checken en op de plaats van bestemming uit te checken. Telkens wanneer er overgestapt wordt, dient er opnieuw in en uit gecheckt te worden. Een goede indicatie voor het aantal gemaakte ritten is het aantal check-outs dat gemaakt is. Gemiddeld zijn er in de drie maanden per kaarthouder 50 ritten gemaakt. Een kwart heeft 1 tot 10 keer uitgecheckt en 18% heeft tussen de 51 en 100 keer uitgecheckt. In totaal zijn er ruim 2 miljoen ritten gemaakt met de gratis OV-chipkaart

Gemiddeld ruim 8.000 gebruikers gratis OV-chipkaart per dag

Over de gehele periode maakten per dag gemiddeld 8.318 Amsterdammers van 65 jaar en ouder gebruik van de gratis OV-chipkaart. In de weekenden en feestdagen was het rustiger dan door de week.

Gebruik Aanvullend Openbaar Vervoer (AOV) gelijk

Uit zowel de cijfers van het AOV omtrent het aantal personenritten in de actieperiode vergeleken met vorig jaar, als uit de antwoorden van gebruikers van het AOV in de enquête, blijkt dat de gratis OV-chipkaart niet heeft geleid tot minder gebruik van het Aanvullend Openbaar Vervoer

OV tijdens actie frequenter gebruikt en belangrijker in wijze van verplaatsing

Gebruikers van de gratis OV-chipkaart is gevraagd hoe vaak ze voor, tijdens en na de actie het openbaar vervoer gebruik(t)en. Het frequente gebruik van het OV (4 keer of meer per week) is door de actie toegenomen van 14% voor de actie naar 21% tijdens de actie. Het merendeel van de 65-plussers zegt dat ze na afloop weer het reispatroon van voor de actie aan gaan nemen.

Ook nam het openbaar vervoer tijdens de actie een belangrijkere positie in in het verplaatsingsgedrag van 65-plussers. Er werd vaker aangegeven dat het OV tijdens de actie de belangrijkste manier van verplaatsing was dan voor de actie. Tijdens de actie is het gebruik van de fiets en auto door de 65-plussers licht gedaald.

Een vijfde heeft extra activiteiten ondernomen door actie gratis OV

De OV-chipkaart werd het meest gebruikt om te winkelen / boodschappen te doen (61%), gevolgd door het bezoeken van familie / vrienden (29%).

Een van de doelstellingen van de actie was om 65-plussers meer deel te laten nemen aan maatschappelijke activiteiten. In het onderzoek is gevraagd of ouderen ook extra activiteiten hebben ondernomen nu ze gratis konden reizen.

De ruime meerderheid (79%) zegt geen extra activiteiten te hebben ondernomen in de actieperiode. Een vijfde heeft dit wel gedaan. Extra winkelen/boodschappen wordt hierbij het meest genoemd, gevolgd door wandelen, parkbezoek en culturele activiteiten.

90% had nog geen OV-chipkaart en 80% zegt OV-chipkaart te blijven gebruiken

De overgrote meerderheid van de 65-plussers (91%) had voorafgaand aan de actie geen OV-chipkaart. Van hen gebruikte 93% de strippenkaart om voor de reis te betalen. Acht op de tien zeggen de kaart ook na de actieperiode te blijven gebruiken. Zestien procent geeft aan dit niet doen en van hen zal bijna iedereen weer de strippenkaart gaan gebruiken. Het zou kunnen dat men ten tijde van het onderzoek nog niet wist dat het gebruik van de strippenkaart na verloop van tijd niet meer mogelijk is.

Positief over gratis actie, OV in Amsterdam en OV-chipkaart

Bijna alle 65-plussers die deelgenomen hebben aan de actie zijn hierover positief (93%). Over het openbaar vervoer in de stad is bijna driekwart positief (73%). Tien procent is negatief waarbij met name niet op tijd komen en niet frequent genoeg rijden als redenen worden genoemd.

Over het gebruik van de OV-chipkaart is 71% positief. De twaalf procent die hierover niet tevreden is, noemt vooral het uitchecken als een probleem. Genoemd wordt dat ze bang zijn om het te vergeten en dat het soms lastig is als de tram vol zit. Terwijl de ritprijs gemiddeld genomen niet stijgt, geven ouderen aan dat het reizen met het openbaar vervoer door de OV-chipkaart duurder wordt.

Terugkoppeling met doelstelling

Eén van de doelen van de actie was om 65-plussers meer gebruik te laten maken van het openbaar vervoer. Deze doelstelling lijkt ten dele te zijn gehaald. De 65-plussers die gebruik hebben gemaakt van het aanbod hebben meer gebruik gemaakt van het openbaar vervoer dan ze 'normaal' doen. Het gebruik van de fiets en auto is tijdens de actieperiode licht gedaald. Wel moet er worden vermeld dat het voornamelijk bestaande reizigers waren die gebruik hebben gemaakt van het gratis openbaar vervoer, slechts twee procent is een nieuwe gebruiker.

De tweede doelstelling was om 65-plussers meer deel te laten nemen aan maatschappelijke activiteiten. Met een vijfde van de 65-plussers die met het gratis OV extra activiteiten hebben ondernomen, lijkt het effect in verhouding laag. De extra activiteiten die werden ondernomen, bestonden voornamelijk uit winkelen/boodschappen doen, gevolgd door wandelen, parkbezoek en culturele activiteiten. De frequentie waarmee dit gebeurde is onbekend.

Inleiding

Bij behandeling van de begroting 2008 heeft de gemeenteraad besloten om alle Amsterdammers van 65 jaar en ouder drie maanden gratis openbaar vervoer aan te bieden. In de maanden maart, april en mei van dit jaar is dit voornemen verwezenlijkt. Het gratis openbaar vervoer was geldig in alle trams, bussen en metro's van GVB na 9.00 's ochtends. Voor de uitvoering van het gratis OV voor 65-plussers was een bedrag van € 2,13 miljoen beschikbaar gesteld.

Doelstellingen actie

De actie met gratis openbaar vervoer is onderdeel van het amendement Mulder. In het projectplan is de doelstelling van de actie als volgt omschreven:

“Met het amendement Mulder wordt extra geïnvesteerd in het verbeteren van de bereikbaarheid en de luchtkwaliteit. Doel van het gratis openbaar vervoer voor ouderen is om 65-plussers meer gebruik te laten maken van het openbaar vervoer. Tevens wordt beoogd om 65-plussers meer deel te laten nemen aan maatschappelijke activiteiten, waardoor wordt tegengegaan dat ouderen in een sociaal isolement terecht komen.”

Daar waar mogelijk worden de resultaten in het onderzoek vergeleken met de bovenbeschreven doelstelling.

Alle 87.000 Amsterdammers van 65 jaar en ouder hebben eind 2008 thuis een brief gekregen met uitleg over de actie. Bij deze brief zat een aanvraagformulier waarmee de persoonsgebonden OV-chipkaart, waar drie maanden gratis mee gereisd kon worden, kon worden aangevraagd.

Voorafgaand is er ruime bekendheid gegeven aan de actie. Vanaf het weekend voor de kerst (2008) tot en met maart 2009 hebben er onder andere verscheidene advertenties gestaan in het Parool, het Stadsblad en Echo en zijn twee radio-interviews gegeven (Salto en Amsterdam FM). Tevens werd er bekendheid gegeven aan de actie op de websites van de gemeente Amsterdam en het GVB.

Deelnemers

In totaal hebben 51.000 Amsterdammers van 65 jaar en ouder het gratis openbaar vervoer aangevraagd. Dit komt overeen met een percentage van 59%. Van hen waren er 46.000 nog niet in het bezit van een chipkaart en 5.000 hadden al wel een chipkaart. Zij hebben op hun kaart het 'product gratis' OV 65-plus geladen gekregen om zodoende gebruik te kunnen maken van de actie.

Overigens moet omtrent het daadwerkelijke aantal 65-plussers dat gebruik heeft gemaakt van de actie een slag om de arm worden gehouden. Uit de reisgegevens van het GVB blijkt dat van de 51.000 vijftien zestig plussers, ruim 41.000 de kaart ook op de juiste manier hebben gebruikt, door in- en/of uit te checken. Het is echter mogelijk dat het aantal 65-

plussers dat daadwerkelijk gebruik heeft gemaakt van het gratis openbaar tijdens de actieperiode boven de 41.000 ligt. Het is mogelijk dat een aantal van het openbaar vervoer gebruik heeft gemaakt zonder op de juiste manier in of uit te checken. Daarnaast kan het voorkomen dat een aantal ouderen de kaart wel heeft aangevraagd maar niet heeft gebruikt.

Methode onderzoek

Het onderzoek bestaat uit twee delen: enerzijds is er gebruik gemaakt van reisgegevens van het GVB en AOV (Aanvullend Openbaar Vervoer). Voor de periode maart tot en met mei van 2009 is gekeken naar verschillende zaken zoals het aantal ritten per dag, week, maand, het aantal ritten per kaarthouder en het tijdstip waarop voor het eerst gebruik is gemaakt van de gratis OV-chipkaart.

Ten tweede is er na afloop van de periode met gratis openbaar vervoer een enquête gehouden onder een kleine 500 Amsterdammers van 65 jaar en ouder. Hierbij zijn zowel mensen die gebruik hebben gemaakt van het aanbod als mensen die er geen gebruik van hebben gemaakt een aantal vragen gesteld.

Respons

Uit het bestand van 65-plussers die aangeschreven zijn om deel te nemen aan het onderzoek (87.000) is een willekeurige steekproef getrokken van 2133 personen. Deze adressenlijst is vervolgens verrijkt met telefoonnummers, wat leidde tot een bestand met 1080 Amsterdammers van 65 jaar en ouder. Deze mensen zijn vervolgens telefonisch benaderd om deel te nemen aan het onderzoek. In totaal is bij 496 mensen een telefonische vragenlijst afgenomen. Dit komt overeen met een responspercentage van 46%. Het grootste deel van de non-respons kwam door geen gehoor, antwoordapparaat, afgesloten nummer etc.

Van de mensen die gerepsondeerd hebben, hebben er 285 meegedaan aan de actie met gratis openbaar (57%) vervoer en 211 niet (43%, zie tabel 1). Het deelnamepercentage uit het onderzoek is vergelijkbaar met het werkelijk deelnamepercentage en de aantallen van beide groepen zijn groot genoeg om betrouwbare uitspraken te doen.

Tabel 1 Responsoverzicht (procenten, n=496)

	aantal	percentage
meegedaan aan actie	285	57
niet meegedaan aan actie	211	43
totaal	496	100

Opbouw rapport

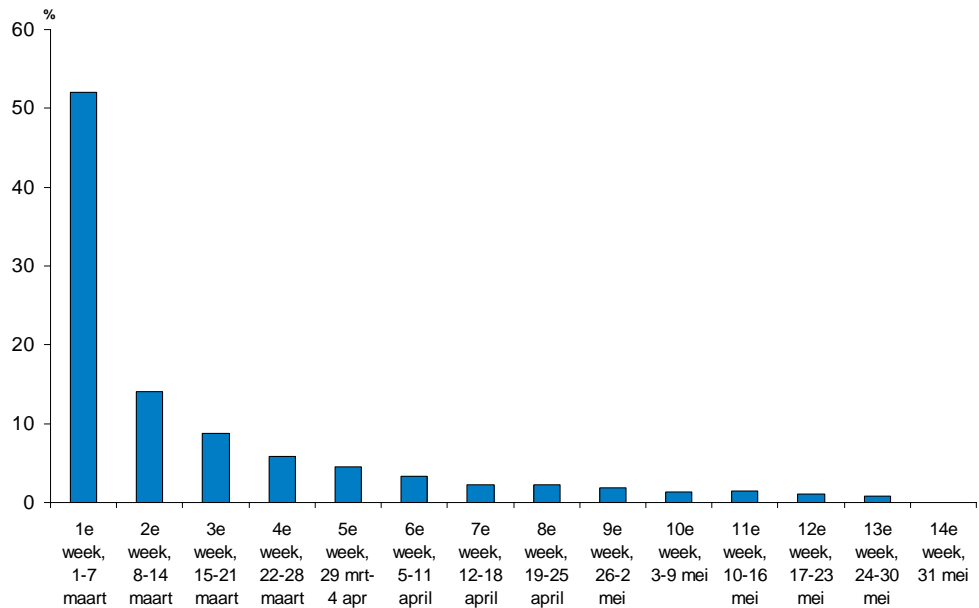
In hoofdstuk 1 zal eerst een analyse worden gemaakt van de reisgegevens van het GVB. In hoofdstuk 2 worden de resultaten van de enquête gepresenteerd en wordt waar mogelijk een koppeling gemaakt met hoofdstuk 1.

1 Analyse reisgegevens GVB

1.1 Helft maakte in eerste week gebruik van chipkaart

Vanaf zondag 1 maart 2009 konden 65-plussers drie maanden gratis reizen met vervoer van het GVB. Ruim de helft van hen (52%) heeft er in de eerste week voor de eerste maal gebruik van gemaakt. In de tweede week gebruikte 14% de gratis OV-chipkaart voor de eerste maal en in week 3 kwam daar nog eens 9% bij, waarmee in de eerste drie weken van maart 75% de OV-chipkaart voor de eerste keer gebruikte. Tot en met de laatste dag waarop gratis gereisd kon worden, kwamen er iedere week nieuwe gebruikers bij.

Figuur 1.1 Week waarin voor het eerst gebruik gemaakt werd van de OV-chipkaart (procenten, n=41342)

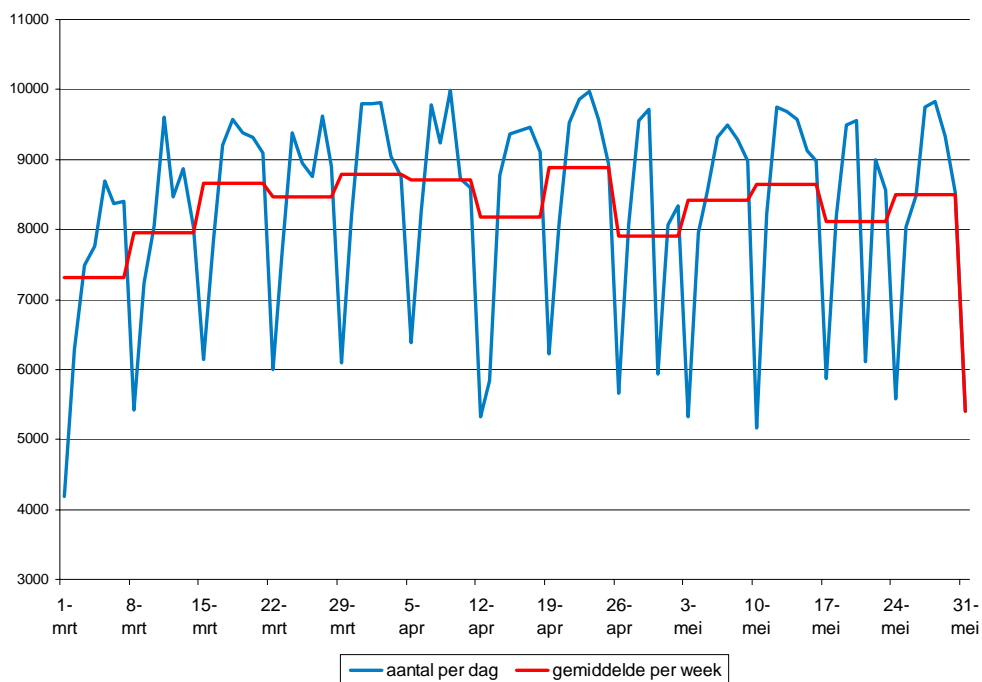
1.2 Gemiddeld 8.138 gebruikers gratis OV-chipkaart per dag

In figuur 1.2 is het aantal gebruikers per dag weergegeven (blauwe lijn) evenals het gemiddeld aantal gebruikers per week (rode lijn). Op zondag 1 maart, de eerste dag waarop gratis reizen mogelijk was, maakten de minste 65-plussers gebruik van de kaart (4180). Op de donderdagen 9 en 23 april werd de top bereikt met een kleine 10.000 gebruikers. Over de gehele periode maakten per dag gemiddeld 8.318 Amsterdammers van 65 jaar en ouder gebruik van de gratis OV-chipkaart.

De dalen in de grafiek zijn over het algemeen de zondagen. Op deze dagen werd er minder gereisd. Verder is een dal te zien op Koninginnedag (30 april) en op Hemelvaartsdag (21 mei).

In het algemeen kan gesteld worden dat er doordeweeks het meest gebruik werd gemaakt van het gratis OV en dat het gebruik minder was tijdens de weekenden en feestdagen.

Figuur 1.2 Aantal gebruikers per dag en gemiddeld aantal gebruikers per week (absolute aantallen)

1.3 Gemiddeld 50 ritten per kaarthouder

Met de OV-chipkaart dienen reizigers in te checken wanneer ze instappen. Dit doen ze door met hun kaart langs het toegangspoortje te gaan. Wanneer hun reis er op zit, dienen ze wederom met hun kaart langs het elektronisch poortje te gaan, waarna er is uitgecheckt. Een goede indicatie voor het aantal ritten dat 65-plussers gemaakt hebben tijdens de periode maart tot en met mei is dan ook het aantal check-outs (CO's) dat per kaart gedaan is. Hierbij moet wel worden vermeld dat een deel van de reizigers niet altijd uitcheckt, waardoor het werkelijk aantal gemaakte ritten iets hoger zal liggen.

Zo is er in deze periode in totaal 2.018.250 keer uitgecheckt, een gemiddelde van 50 maal per gebruiker van de gratis OV-chipkaart.

Een kwart van de 65-plussers in deze periode een tot tien keer een enkele reis gemaakt. Bijna een vijfde (18%) heeft tussen de 51 en 100 rittengemaakt en 14% meer dan 100.

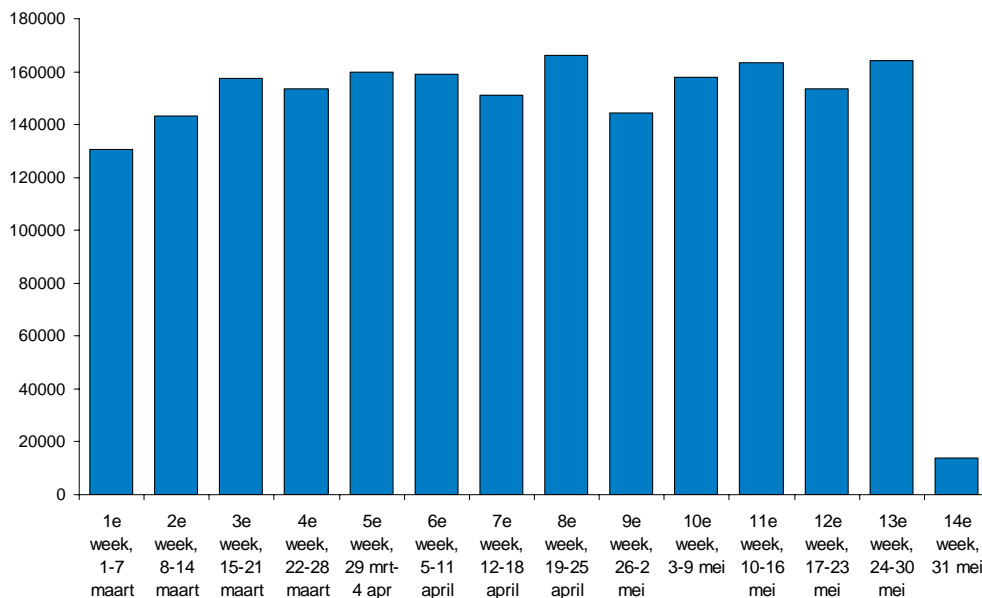
Tabel 1.3 Aantal check-outs per kaart (procenten, n=41407)

	percentage	cumulatief percentage
1 tot 5	16	16
6 tot 10	11	26
11 tot 15	9	35
16 tot 20	7	42
21 tot 30	11	53
31 tot 50	15	67
51 tot 100	18	86
meer dan 100	14	99
onbekend	1	100
totaal	100	100

1.4 155.000 ritten per week

Wanneer gekeken wordt naar het totaal aantal CO's per week, is te zien dat het de eerste drie weken van de actie toenam. In paragraaf 1.1 was al te zien dat het aantal nieuwe gebruikers vooral in de eerste drie weken van de actie flink steeg. Na drie weken stabiliseerde het totaal aantal ritten en schommelt in de weken erna rond de 155.000 per week.

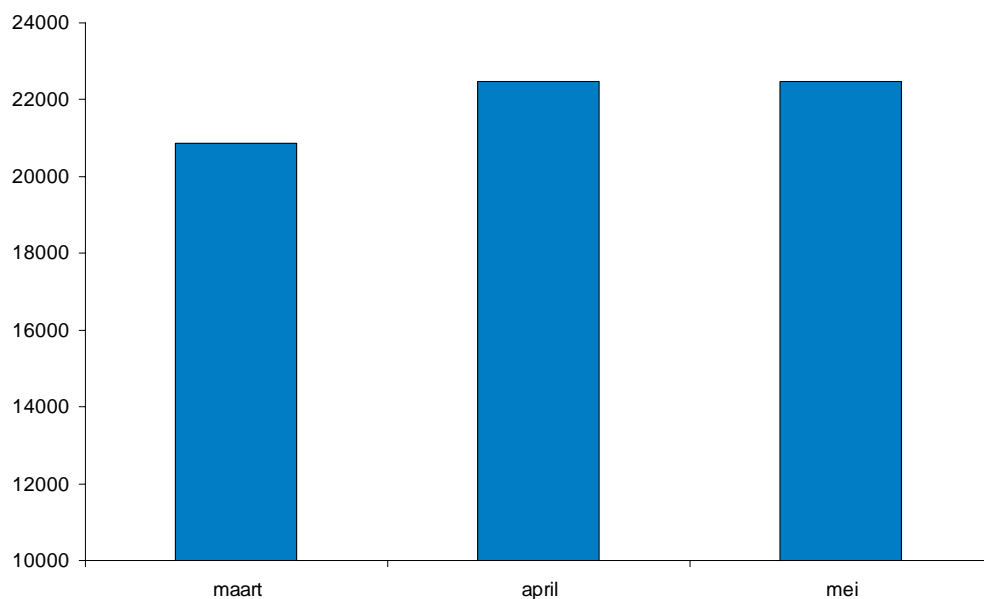
Figuur 1.4 Totaal aantal CO's per week (absolute aantallen)

Het aantal ritten per maand steeg tussen maart en april met 27.245 van 647.193 naar 674.438. Deze stijging lijkt zich door te zetten in de maand mei, maar hier moet wel rekening worden gehouden met het feit dat mei 31 dagen kent en april 30. Wanneer deze extra dag buiten beschouwing wordt gelaten, is te zien dat het aantal ritten in de maanden april en mei nagenoeg gelijk zijn (figuur 1.5).

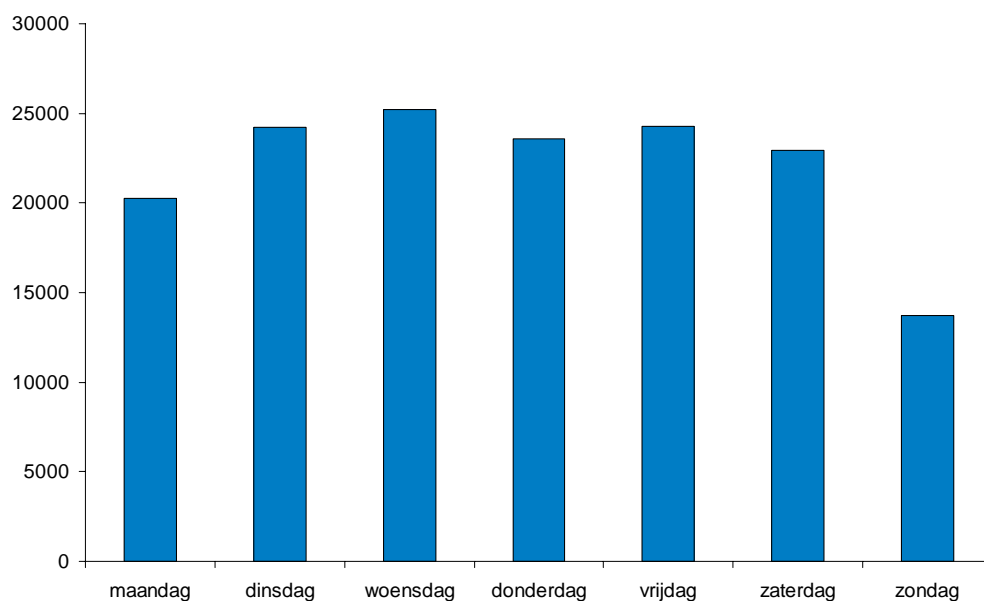
In onderstaande figuur staat het gemiddelde aantal ritten dat per dag met de gratis OV-chipkaart gemaakt is in de maanden maart, april en mei. In de maanden april en mei is het gemiddeld aantal ritten dat per dag gemaakt wordt gelijk. In beide maanden is echter wel meer gereisd dan in de eerste maand van de actie.

Figuur 1.5 Gemiddeld aantal CO's per dag naar maand (absolute aantallen)

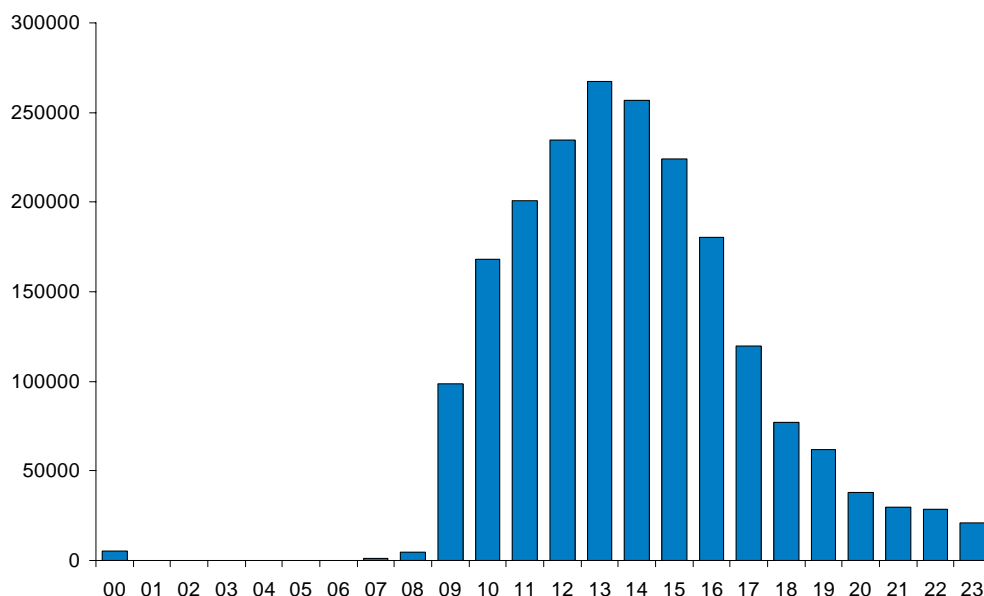
Op de woensdagen is er het meest gereisd met gemiddeld 25.221 check-outs in de maanden maart, april en mei. Op korte afstand volgen de vrijdag en dinsdag. Op zondag hebben de 65-plussers het minst gereisd.

Figuur 1.6 Gemiddeld aantal CO's per dag (absolute aantallen)

De meeste reizen worden gemaakt in de middag, tussen 13.00 en 15.00 uur.

Figuur 1.7 Totaal aantal CO's per uur (absolute aantallen)

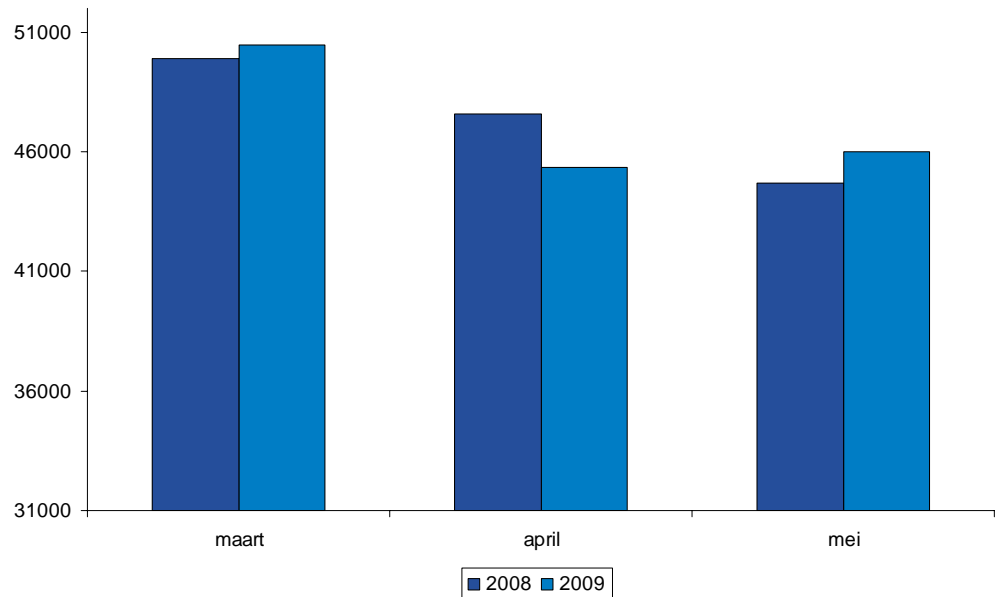
1.5 Gebruik Aanvullend Openbaar Vervoer gelijk

Vijfenzestig plussers kunnen gebruik maken van Aanvullend Openbaar Vervoer (AOV). Dit vervoer is bedoeld voor sociale en recreatieve bestemmingen en wordt uitgevoerd door de Stadsmobiel en Connexxion-busjes. In vergelijking met dezelfde periode vorig jaar is het totaal aantal ritten in de periode van de actie nagenoeg gelijk gebleven. Werden er in 2008 in de maanden maart, april en mei in totaal 142.173 personenritten gemaakt in dezelfde periode in 2009 was dit aantal 141.847, een afname van 326 (-0,2%), terwijl het totaal aantal 65-plussers in Amsterdam in 2009 met 562 (+0,7%) een zeer lichte stijging kende ten opzichte van 2008.

In de maanden maart en mei 2009 is meer gebruik gemaakt van Aanvullend Openbaar Vervoer ten opzichte van vorig jaar, in april was het gebruik minder¹. Hierbij moet worden opgemerkt dat de gepresenteerde cijfers in figuur 1.8 zijn gebaseerd op cijfers van de onderdelen Beschermd Vervoer (65 plussers zonder beperking) en Deur tot Deur Samenreizend (gehandicapten en 65 plussers met een lichte beperking), de cijfers omtrent de onderdelen voor de zwaar gehandicapten en de verstandelijk gehandicapten zijn hierbij niet meegenomen.

¹ In 2008 viel het paasweekend in maart, dit jaar in april. Dit zou een verklaring kunnen zijn voor de gevonden verschillen in de twee maanden.

Figuur 1.8 Totaal aantal ritten AOV per maand (aantallen personenritten)²

² De gepresenteerde ritaantallen zijn gebaseerd op cijfers van de onderdelen Beschermd Vervoer (65-plussers zonder beperking) en Deur tot Deur Samenreizend (gehandicapten en 65-plussers met een lichte beperking), de cijfers omtrent de onderdelen voor de zwaar gehandicapten en de verstandelijk gehandicapten zijn hierbij niet meegenomen.

2 Enquête 65-plussers

2.1 Te weinig gebruik van OV reden om niet mee te doen met actie

Van de 87.000 Amsterdammers van 65 jaar en ouder heeft 59% de gratis OV-chipkaart aangevraagd, 41% heeft dit niet gedaan.

In het onderzoek bestond de groep die niet heeft meegedaan aan de actie uit 211 respondenten (43% van het totaal aantal geënquêteerden). Aan hen is gevraagd waarom ze geen gebruik hebben gemaakt van het aanbod.

Ruim een derde (34%) geeft aan dat ze niet meer in staat zijn om het openbaar vervoer te gebruiken en daarom de kaart niet hebben aangevraagd. Ongeveer een zelfde deel (32%) maakt bijna nooit gebruik van het vervoer van het GVB en gaf aan dat nu ook niet te zullen doen. Twaalf procent zegt het aanbod te hebben gemist, volgens negen procent was het te lastig / te veel gedoe om de kaart aan te vragen en acht procent maakt alleen gebruik van het Aanvullend Openbaar Vervoer en niet van het gewone openbaar vervoer.

Tabel 2.1 Reden geen gebruik van aanbod gratis OV (procenten, meerdere antwoorden mogelijk)

	percentage
heb niets aan een OV-chipkaart want ben niet meer in staat	34
maak nooit / niet vaak genoeg gebruik van OV, dus nu ook niet	32
heb het aanbod niet ontvangen / niet gezien / gemist	12
het is te lastig / teveel gedoe om zo n OV-chipkaart aan te vragen	9
ik maak alleen gebruik van AOV en niet van het gewone OV	8
andere reden	5
heb al een (ander) abonnement voor het openbaar vervoer	4
wil sowieso geen OV-chipkaart	3
weet niet	3
iemand anders heeft dit voor me afgehandeld	1
heb al een OV-chipkaart die wel geldig is voor 9.00 uur 's ochtends	1

2.2 Driekwart gebruikte OV-chipkaart tijdens hele periode

Een kleine driekwart (73%) van de 65-plussers die gebruik maakte van de OV-chipkaart heeft dit gedaan tijdens de gehele periode waarin het gratis aanbod geldig was. Elf procent gebruikte de kaart in de laatste twee maanden (april en mei) en acht procent alleen in mei.

Ook uit de reisgegevens van het GVB (hoofdstuk 1) bleek al dat na drie weken driekwart van de gratis uitgegeven OV-chipkaart al eens was gebruikt.

Tabel 2.2 Periode waarin OV-chipkaart is gebruikt (procenten, n=285)

	percentage
maart, april en mei	73
april en mei	11
mei	8
maart en april	5
april	2
maart	1
totaal	100

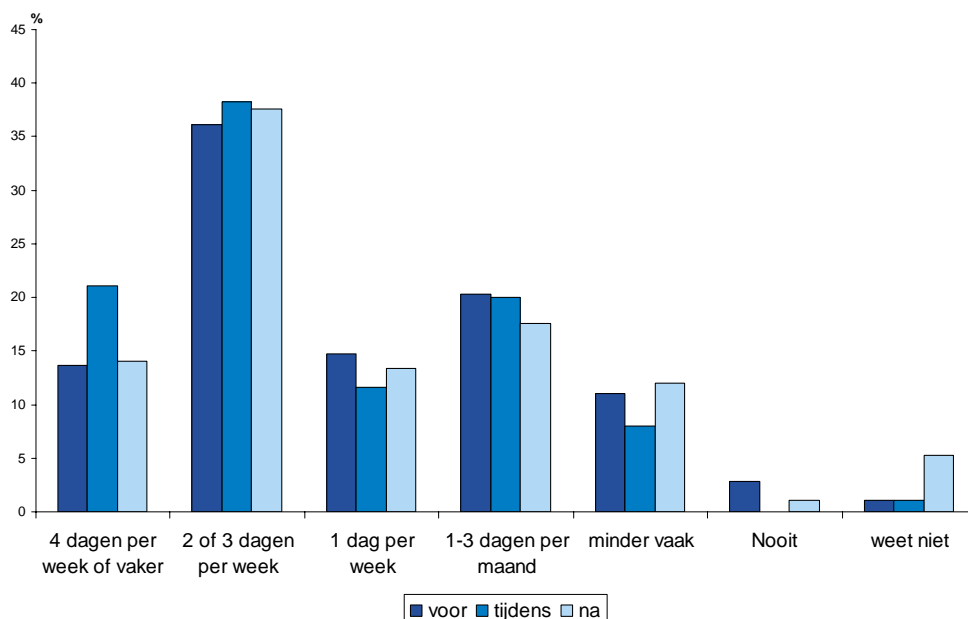
2.3 OV tijdens actie frequenter gebruikt

De 65-plussers is gevraagd hoe vaak ze voor en tijdens de actie gebruik maakten van het openbaar vervoer en hoe vaak ze hiervan denken gebruik te maken na afloop van de actie.

Het frequente gebruik (meer dan 4 keer per week met het openbaar vervoer) is tijdens de actie toegenomen. Ging voor de actie 14% van de ouderen vier keer of vaker met het openbaar vervoer, tijdens de actie is dit percentage met de helft toegenomen tot 21%.

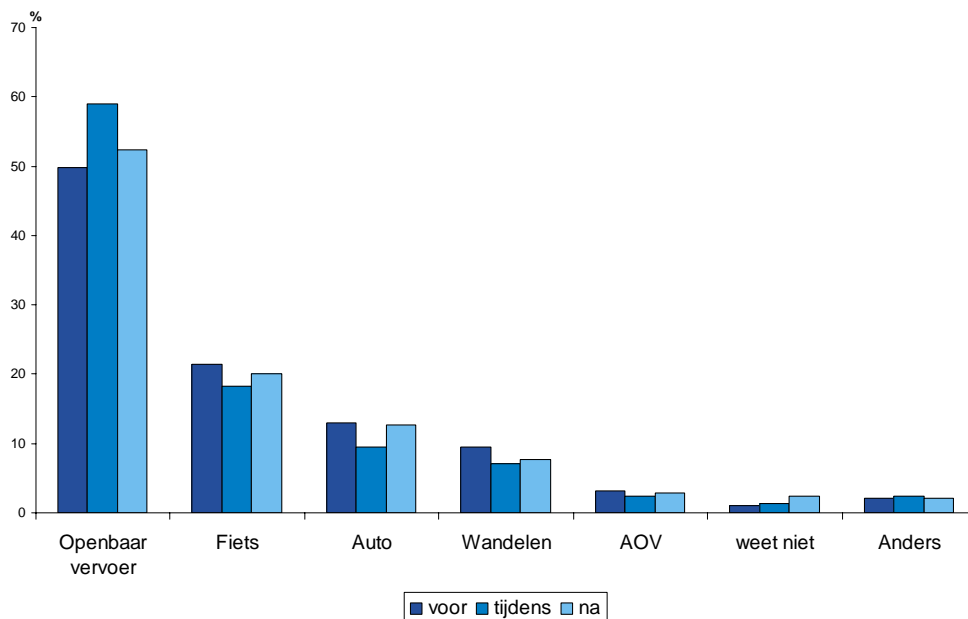
Na afloop van de actie lijkt het merendeel van de 65-plussers weer het reispatroon van voor de actie aan te gaan nemen. Zo geeft, net als voor de actie, 14% aan het openbaar vervoer minimaal vier keer per week te gebruiken. Het percentage dat het openbaar vervoer 2 tot 3 dagen in de week gaat gebruiken, blijft gelijk aan het percentage tijdens de actie (38%). Vijf procent weet niet hoe vaak ze nu de actie is afgelopen gebruik zullen gaan maken van het openbaar vervoer.

Figuur 2.3 Gebruik openbaar vervoer voor, tijdens en na actie gratis OV (procenten, n=285)

Een van de mobiliteitsdoelstellingen was om het gebruik van het openbaar vervoer te bevorderen. Hiertoe is aan alle respondenten die mee hebben gedaan met de actie gevraagd wat de belangrijkste wijze van verplaatsing was voor, tijdens en na de actie met gratis openbaar vervoer (figuur 2.4).

Figuur 2.4 Belangrijkste wijze van verplaatsing voor, tijdens en na de actie met gratis OV (procenten, n=285)

Zowel voor, tijdens als na de actie is het openbaar vervoer het belangrijkste middel waarmee 65-plussers die mee hebben gedaan aan de actie zich verplaatsen in de stad. Het belang van het openbaar vervoer nam tijdens de actie echter toe. Gaf voorafgaand aan de actie de helft van de 65-plussers aan dat het OV het belangrijkste middel was waarmee ze zich verplaatsen, tijdens de actie was dit belang opgelopen tot 59%. Tegelijkertijd is te zien dat de toename bij het openbaar vervoer gepaard gaat met een afname bij de fiets en de auto, met respectievelijk 3% en 4%.

Tevens is gevraagd wat men denkt dat na afloop van de actie de belangrijkste wijze van verplaatsing zal zijn. Bijna alle ondervraagden geven aan na afloop van de actie weer dezelfde wijze van verplaatsing te zullen gebruiken als voor de actie.

In totaal maken 25 respondenten, 9% van het totaal, wel eens gebruik van het Aanvullend Openbaar Vervoer. Van hen geven er 24 (96%) aan dat het gebruik van het AOV niet is veranderd tijdens de periode met gratis openbaar vervoer. Ook uit de gegevens omtrent het gebruik van het AOV (paragraaf 1.5) was te zien dat het gebruik in de actieperiode niet verschilde van dezelfde periode in 2008.

2.4 Een vijfde ondernam extra activiteiten met gratis OV

Zes van de tien 65-plussers die hebben deelgenomen aan de actie gebruikten de gratis OV-chipkaart voor het doen van boodschappen of om te winkelen. Drie op de tien bezochten familie en/of vrienden met de kaart. Achttien procent ging met het openbaar vervoer in deze periode naar culturele activiteiten en een zelfde aandeel gebruikte de kaart voor een bezoek aan de dokter, fysiotherapeut of ziekenhuis.

Tabel 2.5 Activiteiten ondernomen met gratis OV-chipkaart (procenten, meerdere antwoorden mogelijk)

	percentage
winkelen, boodschappen	61
bezoeken van familie / vrienden	29
culturele activiteiten	18
dokter, fysiotherapeut, ziekenhuis	18
uitvoeren van hobby	9
anders	8
wandelen, parkbezoek	6
weet niet	5
sociale activiteiten, kroeg, restaurant	4
uitvoeren van werk / vrijwilligerswerk	3
verlenen van mantelzorg	1

Onder de categorie anders (8%) vallen 65-plussers die onder andere hebben geantwoord dat ze met het gratis openbaar vervoer naar de kapper gingen en daarnaast zijn er een aantal die het gewoon leuk vonden om andere delen van de stad te gaan bekijken.

Eén van de doelstellingen van de actie is het (extra) activeren van de 65-plussers. De ruime meerderheid van de ouderen die gebruik hebben gemaakt van het aanbod (79%) geeft aan geen extra activiteiten te hebben ondernomen. Ongeveer een vijfde heeft dit wel gedaan. De activiteiten die hierbij genoemd worden, zijn extra winkelen / boodschappen doen, wandelen of park bezoek, gevolgd door culturele activiteiten. Hoe vaak ze deze extra activiteiten ze hebben ondernomen, is onbekend.

Tabel 2.6 Extra activiteiten ondernomen met gratis OV (procenten, meerdere antwoorden mogelijk)

	percentage
niets extra's	79
winkelen, boodschappen	6
wandelen, parkbezoek	4
culturele activiteiten	4
iets anders	3
weet niet	3
bezoeken van familie / vrienden	2
dokter, fysiotherapeut, ziekenhuis	1
sociale activiteiten	1

2.5 Negen op de tien hadden voorafgaand nog geen OV-chipkaart

De overgrote meerderheid van de 65-plussers die gebruik hebben gemaakt van actie met gratis openbaar vervoer had voorafgaand aan deze actie geen OV-chipkaart (91%).

Tabel 2.7 Gebruik OV-chipkaart voorafgaand aan aanbod gratis OV (procenten, n=285)

	percentage
wel OV-chipkaart	9
geen OV-chipkaart	91
totaal	100

Aan de 65-plussers die voor de actie geen OV-chipkaart hadden, is gevraagd welk type vervoersbewijs zij destijds gebruikten. Veruit de meesten gebruikten een strippenkaart (93%), twee procent had een jaarabonnement. Het aandeel 65-plussers dat voor de actie geen gebruik maakte van het openbaar vervoer en dat tijdens de actie nu het openbaar vervoer is gaan gebruiken, is twee procent.

Tabel 2.8 Gebruikt vervoersbewijs voordat actieperiode begon (procenten, n=259)

	percentage
strippenkaart	93
ik maakte geen gebruik van het OV	2
jaarabonnement	2
kaartje bij chauffeur / conducteur	1
NS jaar- of maandtrajectkaart met aanvullende zones	1
weet niet	1
totaal	100

2.6 Acht op tien blijven chipkaart ook na actieperiode gebruiken

De OV-chipkaart die de 65-plussers in de maanden maart, april en mei de mogelijkheid gaf om gratis te reizen, is ook na de actieperiode te gebruiken. De kaarten dienen dan wel door de gebruikers zelf van een saldo te worden voorzien. Tachtig procent van de 65-plussers geeft aan van plan te zijn de chipkaart ook na de actieperiode te blijven gebruiken. Ook al is het vanaf eind augustus niet meer mogelijk om met de stippenkaart in de Amsterdamse metro te reizen en zal de strippenkaart vanaf een later stadium helemaal niet meer te gebruiken zijn in het Amsterdamse openbaar vervoer, geeft net na afloop van de actie zestien procent aan de chipkaart niet te zullen gebruiken. Van hen zal bijna iedereen weer terugstappen op de strippenkaart. Het zou kunnen zijn dat ten tijde van de enquête nog niet iedereen bekend was met het feit dat de strippenkaart eruit gaat.

Tabel 2.9 Gebruik OV-chipkaart na afloop van periode gratis reizen (procenten, n=285)

	percentage
blijft OV-chipkaart gebruiken	80
gaat OV-chipkaart niet gebruiken	16
weet het niet	4
totaal	100

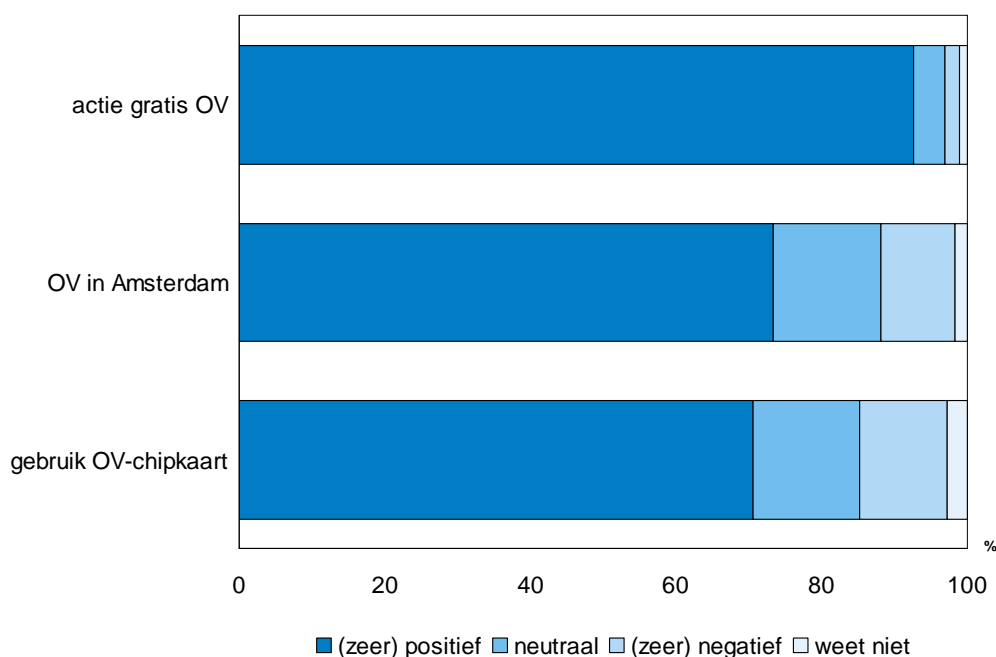
2.7 Positief over gratis actie, OV in Amsterdam en OV-chipkaart

Bijna alle 65-plussers (93%) die deelgenomen hebben aan de actie met gratis openbaar vervoer zijn hierover (zeer) positief. De actie wordt men name gewaardeerd omdat het gratis (38%) en gemakkelijk (26%) is. Veertien procent vindt de actie gewoon goed en twaalf procent stelt dat het een goede manier is om ouderen aan het systeem te laten wennen.

Over het openbaar vervoer in Amsterdam in het algemeen is bijna driekwart (73%) goed te spreken. Tien procent is hierover (zeer) negatief, waarbij met name het niet op tijd komen en niet frequent genoeg rijden als redenen worden gegeven.

Zeven op de tien (71%) is (zeer) tevreden over het gebruik van de OV-chipkaart. Twaalf procent is niet tevreden. Deze groep noemt vooral het uitchecken als een probleem. Men is bang om het te vergeten en stelt dat het soms ook lastig is als de tram vol zit. Hoewel de chipkaart gemiddeld genomen niet leidt tot duurdere ritprijzen, geven de 65-plussers aan dat het openbaar vervoer met de OV-chipkaart duurder is.

Figuur 2.10 Mening over actie gratis OV, OV in Amsterdam en gebruik chipkaart (procenten, n=285)³

³ Tevens is bekeken of gebruikers die negatief zijn over de actie met gratis openbaar vervoer ook negatief zijn over het openbaar vervoer in Amsterdam in het algemeen en het gebruik van de OV-chipkaart. De aantallen zijn echter te klein om betrouwbare uitspraken hierover te doen.

Bijlage Vragenlijst

EVALUATIE GRATIS OV 65-PLUSSERS

Toelichting:

De gemeente Amsterdam heeft de afgelopen maanden een actie gehad met gratis openbaar vervoer van het GVB voor 65-plussers. In het kader hiervan hebben alle 65-plussers in Amsterdam een aanbod gekregen om drie maanden (maart, april, mei) gratis gebruik te maken van het vervoer van het GVB. Om hiervan gebruik te kunnen maken, moest men een OV-chipkaart aanvragen. Deze gratis OV-chipkaart was op doordeweekse dagen alleen na 9.00 uur geldig, in het weekend de hele dag. Na deze actie is de OV-chipkaart geldig tegen het gebruikelijke tarief voor 65-plussers.

De gemeente Amsterdam is geïnteresseerd in de mening van de 65-plussers over de actie en hun ervaringen met het openbaar vervoer tijdens deze periode. De gemeente heeft daarom O+S gevraagd dit te onderzoeken. Bij het aanvraagformulier is al aangegeven dat een aantal mensen benaderd zullen worden voor dit onderzoek. Hiervoor is een steekproef getrokken uit alle 65-plussers in Amsterdam, dus iedereen die het aanbod heeft gehad.

Goedemiddag / avond, u spreekt met van de dienst Onderzoek en Statistiek van de gemeente Amsterdam. U heeft een paar maanden geleden een aanbod gekregen om via een OV-chipkaart gratis gebruik te maken van het openbaar vervoer in Amsterdam. Mag ik u hier een paar vragen over stellen? Dit zal ongeveer 10 minuten duren.

1. **De gemeente Amsterdam heeft de afgelopen maanden een actie gehad met gratis openbaar vervoer met het GVB voor 65-plussers. In het kader hiervan hebben alle 65-plussers in Amsterdam een aanbod gekregen om drie maanden gratis te reizen met een OV-chipkaart. Heeft u van dit aanbod gebruik gemaakt?**

- 1 Ja → ga naar 3
 2 Nee

2. **Kunt u aangeven waarom u geen gebruik heeft gemaakt van het aanbod?**

Enq: er zijn meerdere antwoorden mogelijk, mensen moeten het spontaan aangeven

- 1 Ik wil sowieso geen OV-chipkaart → ga naar 21
 2 Ik heb al een OV-chipkaart die wel geldig is voor 9.00 uur 's ochtends *Enq: gratis OV-chipkaart op doordeweekse dagen alleen na 9.00 uur geldig* → ga naar 21
 3 Ik heb al een (ander) abonnement voor het openbaar vervoer → ga naar 21
 4 Ik heb niets aan een OV-chipkaart want: maak nooit/niet vaak genoeg gebruik van OV, dus nu ook niet → ga naar 21
 5 Ik heb niets aan een OV-chipkaart want: ik maak alleen gebruik van AOV en niet van het 'gewone' OV (*ENQ: AOV= Aanvullend Openbaar Vervoer; stadsmobiel, connexion-busjes, ziekenhuisvervoer, vervoer naar dagverzorging etc*) → ga naar 21
 6 Ik heb niets aan een OV-chipkaart want: ben slecht ter been / kan niet meer goed naar buiten / zit in een bejaardentehuis / ben niet meer in staat → ga naar 21
 7 Ik heb niets aan een OV-chipkaart want: heb genoeg geld om zelf een kaartje te kopen → ga naar 21
 8 Het is te lastig / teveel gedoe om zo'n OV-chipkaart aan te vragen → ga naar 21
 9 Ik heb het aanbod niet ontvangen / niet gezien / gemist → ga naar 21
 10 Iemand anders heeft dit voor me afgehandeld → ga naar 21
 11 Anders, namelijk → ga naar 21
 12 Weet ik niet → ga naar 21

Gratis OV 65-plussers

3. De periode duurde van maart tot en met mei. Heeft u tijdens deze hele periode gebruik gemaakt van de kaart?

- 1 Ja, in maart, april en mei
- 2 Nee, alleen in maart
- 3 Nee, alleen in april
- 4 Nee, alleen in mei
- 5 Nee, alleen in maart en april
- 6 Nee, alleen in april en mei
- 7 Nee, alleen in maart en mei
- 8 Weet ik niet

4. Hoe vaak maakte u voorafgaand aan de aanbieding gemiddeld gebruik van het openbaar vervoer?

- 1 4 dagen per week of vaker
- 2 2 of 3 dagen per week
- 3 1 dag per week
- 4 1-3 dagen per maand
- 5 6- 11 dagen per jaar
- 6 Hooguit 5 dagen per jaar
- 7 Nooit
- 8 Weet ik niet

5. Hoe vaak maakte u gemiddeld gebruik van het openbaar vervoer tijdens de actie?

- 1 4 dagen per week of vaker
- 2 2 of 3 dagen per week
- 3 1 dag per week
- 4 1-3 dagen per maand
- 5 6- 11 dagen per jaar
- 6 Hooguit 5 dagen per jaar
- 7 Nooit
- 8 Weet ik niet

6. Hoe vaak denkt u dat u nu, dus na de actie, gemiddeld gebruik gaat maken van het openbaar vervoer?

- 1 4 dagen per week of vaker
- 2 2 of 3 dagen per week
- 3 1 dag per week
- 4 1-3 dagen per maand
- 5 6- 11 dagen per jaar
- 6 Hooguit 5 dagen per jaar
- 7 Nooit
- 8 Weet ik niet

7. Wat waren uw voornaamste wijzen van verplaatsing binnen Amsterdam? / Wat denkt u dat uw voornaamste wijze van verplaatsing zal zijn na de actie? U kunt er maximaal drie noemen.

Enq: Vraag eerst naar "voor de actie" dan "tijdens de actie" en tot slot "na de actie" De belangrijkste krijgt een nummer 1 en de minst belangrijke een 3.

	Voor de actie	Tijdens de actie	Na de actie
☐ 1	Fiets		
☐ 2	Wandelen		
☐ 3	Auto		
☐ 4	Openbaar vervoer (bus, metro, tram)		
☐ 5	AOV (Aanvullend Openbaar Vervoer; stadsmobiel, connexion-busjes, ziekenhuisvervoer, etc)		
☐ 6	Trein		
☐ 7	Anders		

Alleen indien v7=5 (AOV)

- 8. Is uw gebruik van het AOV veranderd door de proef met gratis OV?**
- 1 Nee, dit is gelijk gebleven
 - 2 Ja, ik ben minder met het AOV gaan reizen en meer met het OV
 - 3 Ja ik reis nu helemaal niet meer met het AOV
 - 4 Weet niet, geen antwoord
- 9. Welk soort activiteiten ondernam u met de gratis OV-chipkaart? (meerdere antwoorden mogelijk)**
- 1 bezoeken van familie / vrienden (Enq: kan ook bezoek van vrienden in ziekenhuis zijn)
 - 2 culturele activiteiten; bezoeken van concert, museum, tentoonstelling, theater, uitgaan, bioscoop
 - 3 uitvoeren van hobby; naar sport, kaartclub, muziekvereniging, toneelspelen
 - 4 uitvoeren van werk / vrijwilligerswerk
 - 5 verlenen van mantelzorg
 - 6 medische zaken; dokter, fysiotherapeut, ziekenhuis (Enq het gaat hier om bezoek vanwege respondent zelf, geen bezoek van familie, vrienden etc)
 - 7 bezoeken kerk, moskee
 - 8 sociale activiteiten, kroeg, restaurant
 - 9 winkelen, boodschappen
 - 10 Wandelen, parkbezoek
 - 11 anders, namelijk
- 10. Heeft u dankzij de gratis OV-chipkaart extra activiteiten ondernomen? Zo ja welke? (meerdere antwoorden mogelijk)**
- 1 Nee, niets extra's
 - 2 Ja, bezoeken van familie / vrienden (Enq: kan ook bezoek van vrienden in ziekenhuis zijn)
 - 3 Ja, culturele activiteiten; bezoeken van concert, museum, tentoonstelling, theater, uitgaan, bioscoop
 - 4 Ja, uitvoeren van hobby; naar sport, kaartclub, muziekvereniging, toneelspelen
 - 5 Ja, uitvoeren van werk / vrijwilligerswerk
 - 6 Ja, verlenen van mantelzorg
 - 7 Ja, medische zaken; dokter, fysiotherapeut, ziekenhuis (Enq het gaat hier om bezoek vanwege respondent zelf, geen bezoek van familie, vrienden etc)
 - 8 Ja, bezoeken kerk, moskee
 - 9 Ja, sociale activiteiten: kroeg, restaurant
 - 10 Ja, winkelen, boodschappen
 - 11 Ja, wandelen, parkbezoek
 - 12 Ja, iets anders, namelijk
- 11. Had u voor het aanbod al een OV-chipkaart?**
- 1 Ja → ga naar 13
 - 2 Nee
 - 3 Weet niet, geen antwoord → ga naar 13
- 12. Met welk type vervoerbewijs reisde u voordat de actieperiode van vrij reizen begon?**
- 1 Ik maakte geen gebruik van het OV
 - 2 Jaarabonnement
 - 3 Maandabonnement
 - 4 Weekabonnement
 - 5 Strippenkaart
 - 6 Kaartje bij chauffeur / conducteur
 - 7 NS jaar- of maandtrajectkaart met aanvullende zondes (stad/streksupplement)
 - 8 GVB uurskaart (24, 48, 72 of 96 uurskaart)
 - 9 Saldo Ov-chipkaart
 - 10 Weet niet, geen antwoord

Gratis OV 65-plussers

13. Bent u van plan de OV-chipkaart ook na de actie te gebruiken?

- 1 Ja → ga naar 15
 2 Nee
 3 Weet niet, geen antwoord → ga naar 15

14. Met welk type vervoerbewijs bent u van plan te reizen nadat de actieperiode van vrij reizen is afgelopen?

- 1 Niet van plan gebruik te gaan maken van het OV
 2 Jaarabonnement
 3 Maandabonnement
 4 Weekabonnement
 5 Strippenkaart
 6 Kaartje bij chauffeur / conducteur
 7 NS jaar- of maandtrajectkaart met aanvullende zondes (stad/streksupplement)
 8 GVB uurskaart (24, 48, 72 of 96 uurskaart)
 9 Saldo Ov-chipkaart
 10 Weet niet, geen antwoord

Enq: let op, de volgende drie vragen gaan achtereenvolgens over de waardering van de actie, het openbaar vervoer en de OV-chipkaart. Benadruk dit waar nodig.

15. Kunt u aangeven hoe positief of negatief u in het algemeen bent over de actie met het gratis OV?

- 1 Zeer negatief
 2 Negatief
 3 Neutraal
 4 Positief
 5 Zeer positief
 6 Weet ik niet

16. Kunt u uw antwoord toelichten?

17. Kunt u aangeven hoe positief of negatief u in het algemeen bent over het openbaar vervoer in Amsterdam?

- 1 Zeer negatief
 2 Negatief
 3 Neutraal
 4 Positief
 5 Zeer positief
 6 Weet ik niet

18. Kunt u uw antwoord toelichten?

Gratis OV 65-plussers

19. **Kunt u aangeven hoe positief of negatief u bent over het gebruik van de OV-chipkaart?**
- 1 Zeer negatief
 - 2 Negatief
 - 3 Neutraal
 - 4 Positief
 - 5 Zeer positief
 - 6 Weet ik niet

20. **Kunt u uw antwoord toelichten?**

21. **Wat is uw leeftijd?**

--	--	--	--	--

22. **Enq: noteer geslacht respondent**

- 1 Man
- 2 Vrouw

Hartelijk bedankt voor uw medewerking!